

Dr. H. F. Kohlbrugge

Mijn antwoord op de afscheiding

Hattem, 16 Juli 1839

Brief aan de heer Kohlbrugge te Utrecht

Hartelijk geliefden broeder in Christus!

Reeds lange tijd was ik voornemens u eens te schrijven. Dat is echter tot hiertoe verzuimd, door uitstellen van de ene dag tot de andere. Ik hoop dat het bij u zal zijn even als bij mij, hoewel ik u niet schreef of bezocht, de broederlijke betrekking bleef bestaan. Hoe gij denkt over de zaken het Koninkrijk Gods aangaande in het land onzer inwoning, weet ik niet, maar ik vertrouw dat gij wel eenstemmig met mij denkt, dat de gelovigen ook thans behoren te verkeren gelijk er in Handelingen 2:42 staat opgetekend: *"En zij waren volhardende in de leer der apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking des broods, en in de gebeden."*

Om welke redenen gij u tot dusver van ons verwijderd houdt en op uw zelve blijft, weet ik niet, maar ik heb reeds gemeend dat het onze roeping was u te vragen en uit te nodigen om u met onze gemeenten te verenigen, daar onze gemeente tot dus ver slechts weinige leraren hebben, heb ik aan verschillende vacante gemeenten voorgesteld u te beroepen. Tengevolge daarvan ben ik thans door de classis in de omtrek mijner woning verzocht u te schrijven en te vragen, ten eerste, of gij aan ons wilt opgeven de reden welke u tot dusver van onze gemeenten verwijderd hebben; ten tweede, of gij een wettige beroeping ontvangende,

om in een gemeente van Christus als herder en leraar werkzaam te zijn, die beroeping zoudt moeten en willen aannemen.

Vriendelijk verzoek ik u, dat gij mij binnenkort op deze vragen antwoordt. Dat onze gemeenten zulks vooraf vragen, alvorens u te beroepen, zal wel niet bevreemden, zo gij u herinnert en bedenkt dat gij in de laatste jaren zeer verschillend beoordeeld zijt; ja openlijk veroordeelt door de zodanige die vroeger als broeders met ons verkeerden. Dat de Heere, onze getrouwe Herder, al Zijn schapen te samen brenge en samen doe wonen, is de wens en bede van mijn hart. God geve ons de vreugde in Hem, Die onze Verzoening, Die onze vrede is. Door Gods goedheid ben ik met de mijnen wel, moge dit ook uw deel zijn. Groet van mij, hoewel van aangezicht onbekend, uw vrouw, zijt de Heere aanbevolen. Van uw liefhebbende broeder in de Heere,

A. BRUMMELKAMP.

Utrecht, 25 Juli 1839

Antwoord aan de heer A. Brummelkamp te Hattem

Hartelijk geliefde broeder in Christus!

Nog dezelfde ben ik voor u, waarde en geachte Brummelkamp, die ik vroeger voor u was, een waarachtig en getrouw vriend, u geheel ten dienste in de Heere, gelijk ik u dit vroeger getoond heb, hoewel niet door u gekend noch gevraagd in ogenblikken toen gij, zo gij opgemerkt had, aan mij de konsekwentie had kunnen opmaken: of Kolhbrugge wandelt niet naar de wille Gods, of ik niet, bij alles wat ik ook uitrichtte. Gij hebt dan nu de aandrang van uw geweten gevolgd en de daad laten komen tot hetgeen gij nu schrijft, dat het steeds uw mening is geweest dat het ulieder roeping was, mij te vragen en uit te nodigen om met uw gemeente mij te verenigen, maar ik vrees dat het te laat is.

Hoe ik denk over de zaken van het Koninkrijk Gods aangaande het land onzer inwoning, dat wil ik u niet onthouden. Het is er mede gelijk de Heere zegt: „*Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat, het is binnen in ulieden, en evenwel zult gij weten dat het Koninkrijk Gods tot u gekomen is.*”

Brummelkamp! Voor dat er een afgescheiden gemeente was, is er een **zonde begaan**, is er **onschuldig bloed vergoten**, gelaten dat de vloek heeft doen kleven ook op dien en die, die de afscheiding **begonnen, voortgezet en tot hiertoe te samen gehouden hebben**, en zich daarvan bewust of onbewust; **op allen rust dat oordeel**, die dien zon-

de begaan of zich aan de vergieters van dat bloed aangesloten en dien, zo lang het eigen er niet mee gemoeid was, gehoorzaamd hebben, zonder die zonde was er **zeker geen afscheiding gekomen**, en gijlieden had het heil des Heeren gezien met kracht, met wonderen en tekenen van de God Israëls.

En nu gewis Brummelkamp! Zo Handelingen 2:42 niet tegen ulieden getuigen zal, zo merkt er op en valt in de schuld, want in die zonde ligt geheel ulieder verdere weg en loop en lijden.

En zo is dan hetgeen gij schrijft, dat ik mij van ulieden verwijderd heb, wat ten minste de afgescheidenen van Utrecht en zelfs van vele andere plaatsen in ons land aangaat, een onrechtvaardige gedachte van u. Te Utrecht hebben zij tot één toe, allen voor de afscheiding, persoonlijke omgang met mij gehad. Ik bleef altijd thuis om een iegelijk met des Heeren Woord en met de vertroosting, waarmede de Heere mij vertroostte, te dienen. Zij hebben mij, de één voor, de andere na, verlaten, zich stotende aan dat Woord.

Ja, wel behoorden en behoren zij te verkeren gelijk er in Hand. 2:42 geschreven staat, en gelijk het de gelovigen toen deden; zo doen diegenen het nog die des Heeren getuigenissen in alles voor recht houden en allen valse god haten. Integendeel, **nu is het ach en wee bij ulieden**, gelijk bij schier allen in de lande, zij wachten naar licht, maar ziet er is duisternis; naar een grote glans, maar zij wandelen in donkerheden. Als blinden naar de wand, zo tasten zij in de klare middag, terwijl ik mij verstout en zeg gelijk er geschreven staat: „*Ik heb Mijn handen de ganse dag*

uitgebreid tot een wederstrevig volk, die wandelen op een weg die niet goed is," na Zijn eigen gedachten.

Zo heb ik mij ook niet op mijzelf gehouden, gelijk gij schrijft. De Heere heeft mij bij Zich gehouden, en geeft mij voortdurend wandelingen onder diegenen, die voor Zijn aangezicht staan.

Wat kon ik, arme man, doen? Eerst uitgesloten van het Lutherse consistorie, toen drie jaren gekweld van alles wat heerschappij usurpeert in de Herv. Kerk, en ten laatste uitgesloten met vrouw en kinderen van het lidmaatschap en sacramenten; toen door het Pruisische ministerie van de kansel der Rijn-provinciën voor altijd verbannen, omdat ik geen union of agenda goed kon heten, toen bij mijn terugkomst van slechts een enkele getroost, van schier allen verworpen; toen is men met een afscheiding op de been gekomen, men heeft mij niet gezocht, niet gevraagd, wat ik moest doen? Moest ik Scholte of een andere voorganger der afgescheidene nalopen, en zeggen: neem mij toch op in uw midden? Laat mij mee doen, ik moet mede zitting houden, mede synode houden, mede wetten en bestellingen maken. Zo had ik mij ongeroepen moeten indringen en dat in een tijd toen men het goede pand, dat de Heere mij heeft toevertrouwd, op het hevigst begonnen was te verachten? In een tijd toen de Heere mij liet zien en onbewimpeld getuigde, dat juist zij, die het meest van de gerechtigheid Christi spraken, zo weinig, tot de gerechtigheid Gods, geopenbaard in het Evangelie des Gezalfden kwamen, dat zij in stede daarvan, toen zij bezig waren om, gelijk zij zeiden, den Heere een tempel te bouwen juist dien ter zijde legden, die van die gerechtigheid getuigde naar de wille

Gods en op Zijne heilige last.

En wat er ook sedert die vier of vijf jaar gebeurt, **ik heb geen der afgescheidenen of harer voorgangers tot nog toe zien terug keren**, die zichzelf heeft verworpen en lust had om Christus na te volgen, of slechts ook maar met een enkel woord bekenden: Gij hebt ons het getuigenisse Jezus gebracht, **wij hebben gezondigd** dat wij dat verworpen hebben, en uw getrouwheid miskend; en dat niettegenstaande er geschreven staat: Een iegelijk die zondigt, die heeft Hem niet gekend.

Als gij dit de mannen meedeelt, die u verzocht hebben mij twee vragen te doen, kunt gij hiermede en met hetgeen blijkens uw eigen brief u zelf bekend is, ten volle laten zien, dat **niet ik** mij verwijderd hebbe van degene die gij uw gemeente noemt, **maar dat zij**, ten minste voor zo veel de Utrechtse en verscheidene afgescheidenen aangaat, zich verwijderd hebben en houden tot dusverre van dien zij niet horen wilde vanwege hun afkerigheid van 's Heeren Wet. Zegt gij nu en ook zij, wat konden wij daar tegen, dat hebben wij toen niet gedaan; zeggen zij, wij kenden u ternauwernood. Zo zult gij toch wel van zelf gevoelen dat de eenheid, van die van Utrecht en des zelfs voorganger en van meer anderen, met u en van u met dezelve niet bestaanbaar is met uw keuze op mij, wiens gehoor(prediking) zij, niet weten wat zij doen, tot hiertoe verwierpen; terwijl omgekeerd uw deelgenootschap aan hen, zolang zij in het hunne volharden, u verantwoordelijk zal stellen, die dit nu weet. En toch nog een ander antwoord op ulieder vraag. Verworpen voor de afscheiding, heb ik afscheiding zien ontstaan. Wie kon mijn toevlucht

zijn? Verworpen van degenen die ik lief had, dan de Heere, mijn God, mijn Troost en mijn Deel, dat is de levendige God. Die was niet dood voor mijn klagen en geroep. Welk een droefheid toch was het voor mij, die jaren achterheen gesmeekt had, dat de Heere voor land en kerk zou opstaan, dat ik, toen Hij mij Zijn heil geopenbaard had, en er kwam te getuigen, dat getuigenis en alzo den Heere der Heerlijkheid verworpen, en inmiddels allen aan het werk zag gaan om zich een kerk te bouwen. Van licht tot licht, van genade tot genade, van troost tot troost, heeft de Heere mij geleid, en mij al meer en meer getoond wat gij allen tesamen, de één meer, de ander minder, zonde hebbende, deed en zijt doende.

Zegt aan die mannen Brummelkamp! Zegt aan die mannen des Heeren Woord: 1e. De akker waarop, en de zaaier door wien de afscheiding het eerst gezaaid werd, en gelijk zij gezaaid werd, *zijn vervloekt van de Heere Zebaoth*, de sterke en geweldige God, Die met Zijn getuigenis niet laat spotten, Die woont bij degenen, die een verslagen en verbroken geest is, en die voor Zijn Woord beeft, die de nederigen uit het stof verheft, maar de verwachting der huichelaren doet vergaan en het afvallige doet wonen in het dorre. 2e. *De leer uwer gemeente is niet de leer van Christus*, het is niet een wandelen naar de Geest, maar naar het vlees, en de geest die onder u is uitgegaan, is een leugengeest in de mond al uwer profeten, en uw werken zijn niet vol gevonden voor God. Maar gijlieden hebt des Heeren Wet verlaten en gijlieden loopt goden na die geen goden zijn, maar Baal (priors)

Indien gij en de mannen der classis in de omtrek uwer

woning met de vraag, of ik, een wettig beroep ontvangende om in een gemeente van Christus als herder en leraar werkzaam te zijn, die beroeping zou moeten en willen aannemen. De werkzaamheden bedoelende in een afgescheiden gemeente, zo antwoord ik voor mij zelf: 1e. Dat ik tevreden wens te blijven in mijn huiselijke kring, waarin de Heere mij met tekenen en wonderen heeft omgeven, vergewist en verzegeld dat ik Zijn geboden bewaar en doe wat Hem welbehaaglijk is, en dat indien de Heilige Geest mij zichtbaarder en over grotere dingen moogt willen stellen, mijn moeten of niet moeten, mijn willen of niet willen hoegenaamd in geen aanmerking komt; 2e. Dat nog nooit iemand mij anders zal vinden dan overvloedig gewillig en bereid in de Heere om Zijn woorden te spreken, hoewel ik zeer bang ben voor de mensen, want zij zeggen het wel, maar doen het niet, en verwerpen of verdraaien de woorden hun tot heil gezegd in hun onleerzaamheid, onvastheid en hardigheid des harten, tot hun eigen verderf. Maar opzichtelijk ulieden antwoord ik: 3e. Dat, zo weinig ik de afgescheiden gemeenten, in haar ontstaan als zodanig als de *gemeente des Heeren* erken, ik haar allerminst als zodanig erken voor het tegenwoordige. Want in de wijze waarop de afgescheiden gemeenten haar erkenning bekomen hebben of dezelve zoeken, hebben zij zich tot een sekte gemaakt en getoond dat zij zelf niet geloven de gemeente des Heeren te zijn. Hoe zal ze dan de Koning der koningen er voor erkennen? Hoe zijn dienaar? Brummelkamp! verdraagt mijn woorden in zachtmoedigheid en neemt ze aan gelijk ze zijn, des Heeren, en gelijk gij mij kent recht en slecht. Verwerpt ze niet, want dat zal u niet

goed zijn. Ik ben ulieden niet vijandig, integendeel, allen die ulieden vijandig zijn, zullen hun oordeel dragen; het Gouvernement en de Gouvernementskerk heeft gezondigd u te vervolgen, te kwellen en te martelen. De niet-afgescheidenen die daar zeiden: Wij belijden uw leer, wij zijn uw broeders, hebben gezondigd dat zij zich niet bij u gevoegd hebben, maar gijlieden hebt, hetzij dadelijk, hetzij door gemeenschap gezondigd, dat gij, een tempel bouwende, **den Hoeksteen verworpen hebt**, de alleen geboren Zone Gods, Die de hemel tot Zijn troon heeft en de aarde tot een voetbank Zijner voeten. Ik weet en gevoel het, dat mijn rede u niet aangenaam kunnen zijn, en zou altijd de gelegenheid ontweken hebben om het u zo openbaar in schrift te zeggen, niet om mijnentwil maar om uwentwil, omdat de verwerping dezer woorden, in de Naam des Heeren tot u gebracht, u zwaar zal vallen, en ook omdat ik diegenen haat, die van alles bij u gaarne gebruik maken om een steen op u te werpen, en zijn toch zelf gruwelijke werkers van ongerechtigheid en even afgrijselijke hoereers, maar nu gij mij, van mijn kant onderzocht, er toe genodigd heb, zou uw bloed op mijn kop zijn, zo ik u des Heeren Woord niet bracht, hetzij gij het doet, hetzij dat gij het laat, wilt gij des Heeren wil verstaan en doen, zo bekeerd u tot den Heere met uw ganse hart en met uw ganse ziel en zwerft niet om, geeft de verkregen vrijheid van leren en kerken bij een maken terug van wien gij ze ontvangen hebt, ontbind die gehele afgescheiden gemeenten als zodanig, onderwerpt u aan de leer van Christus in waarheid; doet dat Evangelie, die Jezus, die Geest die gij hebt, uit uw midden weg, **want het is niet het Evangelie**

van de volzaligen Gods, het is niet die Jezus Die gezegd heeft: Ziet, Ik kom haastelijk. Het is niet de Heilige Geest, (ik spreek van uw leer en godsdienst dien gij bedrijft, niet van dezen en genen armen verwaalden, die horen zal waarvan geschreven staat: het overblijfsel zal wederkeren). En voor zoveel gij leraren van die gemeenten zijt, zo zet u zelf nog eens af en onderzoek des Heeren Woord en onderwerp u aan Zijne getuigenissen. Maar zo waarachtig als de Heere leeft, zoals gij nu bestaat, leert en werkt en bezig zijt, **gij zijt Zijn apostel niet, maar bedriegt u zelf en anderen en wordt bedrogen, door leringen die wel een schijn der waarheid van zich geven, maar gij zult er geen vrijmoedigheid mee hebben voor de Heere, als Hij geopenbaard zal worden aan de waarachtige getuigen.** Zult gij u evenwel hieraan niet onderwerpen, zo zult gij het met schaden en schande ondervinden moeten, dat des Heeren Woord des Heeren Woord is. En hoe gij ook moogt bouwen, **het einde zal de dood zijn.** „Zie, ik breek af,” spreekt de Heere, waarom? „Omdat zij Mij verlaten hebben, elkander en hun ijdelheden nahoereren en nog zeggen: Wij hebben alles verlaten om Uws tempels wil, waarin hebben wij gezondigd? Daarin, dat gij niet verstaat en leert, dat gehoorzaamheid beter is dan offeranden, en opmerken dan het vette der rammen; daarin dat gij toen de Heere uw een huis bouwde, het zelfde om Zijn heiligheid verwierp en uw ZELF een huis bouwde om Hem aangenaam te maken.”

Brummelkamp! Gij hebt mij geen leed gedaan, de mannen voor wie gij schrijft ook niet, integendeel, zij vragen mij, maar wat vraagt gij naar mij? **Ik vraag naar u**, ik zie

de grond waarop gij bouwt, ik kan tot u komen als een dienstknecht van mijn God, tot u, tot elk in het bijzonder; ook tot die mannen, maar ik kan in geen afgescheiden gemeente komen, zo als ze zijn ontstaan, voortgezet en nu erkend is, zonder haar allereerst te prediken dat **haar grond voos en haar gehele bestaan ongerechtigheid is, en dat men naar het vlees wandelt**. Ik kan er niet in komen, zonder de afgescheiden gemeenten als zodanig af te breken met het getuigenis van Jezus. Een schuldenaar ben ik een iegelijk in den lande, die mij naar de mond des Heeren vraagt, maar in karakter als afgescheiden gemeente mij te beroepen, daartoe hebt gij u als zodanig willen gelden, noch recht, noch autoriteit, want uw bestaan als zodanig is zonde.

De Heere beware u voor verkeerde oordeel-vellingen en gevolgtrekkingen tegenover degenen die u miskenden, heb ik mij voor u altoos partij gesteld, maar gijlieden miskend de Heere der Heerlijkheid, of hebt een zaak met degenen die dat doen, en zult alle tesamen geen geluk hebben, maar ik zal vrij zijn van uw bloed voor het aangezicht van Christus en Zijn heiligen engelen, tenzij dat gij u onderwerpt van harte aan des Heeren eeuwige wet en lust krijgt aan de liefde Zijner heiligheid.

Och! of gij naar de Heere hoorde, dan zou gij vervult zijn met blijdschap, voor het aangezicht der Majesteit in de hemelen in Hem. Zo gij opmerkt dan zult gij ten volle bekennen mijn liefde en ingewanden Christi tot u, waarin ik u en allen afgescheidenen deze schreef in de Naam des Gods des Geestes aller vleses.

*Uw dienaar in waarheid en gerechtigheid,
(getekend) H.F. KOHLBRUGGE.*